

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan otettavaksi luonnonsuojelulakiin säännökset kuolleena tavattujen rauhoitettujen eläinten hallussapidosta sekä lisättäväksi lakiin säännökset eräiden luonnonsuojelulain varaiten eläinten ja kasvien, niiden osien ja johdannaisien maahantuonnista ja maastavien-

nistä. Myös lain rangaistussäännöksiä ehdotetaan tarkistettaviksi.

Uudistus on tarkoitus saattaa voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun eduskunta on sen hyväksynyt.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Luonnonsuojelulain (71/23) kokonaisuudistus on ollut pitkään vireillä. Koska sen loppuunsaattaminen tulee viemään vielä aikaa, on nykyiseen lakiin tarpeen tehdä eräitä muutoksia.

Luonnonsuojelulain 13 §:n mukaan ovat määrätyt eläinlajit aina rauhoitettuja. Laissa ei kuitenkaan täsmällisesti sanota, mikä merkitys rauhoittamisella on näiden lajien kuolleena tavattuihin yksilöihin. Lakia on tulkittu siten, että kuolleina tavattujen yksilöiden haltuunotto on mahdollista vain lain 14 a §:ssä tarkoitettulla valtion luonnonsuojeluvalvojan luvalla. Lain 16 §:ssä on lisäksi säädetty, että rauhoitettujen lintujen nahkojen ja sulkien koristeena käyttö sekä myyminen ja kaupan pitäminen on kielletty. Täytettyjen eläinten ja eläinten osien käyttö koristeena tai keräilyesineenä on suosituttua ja se on viime aikoina tuntuvasti lisääntynyt. Kiinnostus tässä toiminnassa on alkanut kohdistua myös rauhoitettuihin eläimiin.

Luonnonsuojeluviranomaisten tietoon on lisäksi tullut, että Suomessa rauhoitetuilla eläimillä on viime aikoina alkanut olla kysyntää myös ulkomailla. Tämä saattaa johtaa luonnonsuojelulain säännösten vastaiseen toimintaan ja muodostua uhaksi erityisesti maamme vähälukuisimmille eläinkannoille. Tämän vuoksi tulisi luonnonsuojelulakiin sisällyttää asiaa koskevat selventävät säännökset.

Suomi on vuonna 1979 allekirjoittanut Euroopan kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen. Ehdotettu muutos on tarpeellinen myös, jotta Suomi voisi ratifioida sopimuksen. Sopimuksen 6 artiklassa näet edellytetään, että sopimuksen liitteessä mainittujen erityisesti suojeltavien eläinlajien haltuunotto kielletään.

Washingtonissa 3 päivänä maaliskuuta 1973 tehty villieläimistön ja -kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskeva yleissopimus (SopS 45/76) tuli Suomen osalta voimaan 8 päivänä elokuuta 1976. Maa- ja metsätalousministeriö on toiminut sopimuksessa tar-

koitettuna hallinnollisena viranomaisena Suomessa ja myöntänyt sopimuksen edellyttämiä lupia ja todistuksia. Sopimuksen velvoitteiden täytäntöönpano on kuitenkin ollut erityisesti sopimuksessa tarkoitettujen eläinten ja kasvien maahantuonnin ja maastaviennin valvonnan järjestämisen osalta vaikeaa, koska luonnonsuojelulaista ovat puuttuneet sopimukseen viittaavat säännökset.

2. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu vireillä olevan luonnonsuojelulain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Kokonaisuudistusta koskevasta ehdotuksesta on pyydetty lausunnot lukuisilta eri viranomaisilta ja järjestöiltä. Nyt ehdotetut muutokset on laadittu mainitun ehdotuksen ja siitä annettujen lausuntojen perusteella.

3. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Kun esityksen tarkoituksena on lähinnä vain selventää nykyistä lainsäädäntöä, ei sillä voida katsoa olevan taloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia. Myös viranomaisten työn lisääntyminen on vähäistä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

16 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että kuolleena löydettyjen luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettujen eläinten haltuunotto olisi pääsääntöisesti kielletty. On kuitenkin tarkoituksenmukaista, että varsinkin harvinaisen lajin kuolleena tavattuja yksilöitä voidaan käyttää tutkimus- tai opetustarkoituksiin. Nämä yksilöt olisi toimitettava suoraan poliisiviranomaisille tai yliopistojen luonnontieteellisille museoille. Samoin on eläintautien tutkimiseksi tarpeen, että rauhoitettu eläin tai sen osa voidaan toimittaa tutkimuslaitokselle eläimen kuolinsyyntä toteamiseksi.

Koska yliopistojen luonnontieteelliset museot eivät voi ottaa vastaan kaikkia, varsinkaan yleisten eläinlajien kuolleena tavattuja yksilöitä, ehdotetaan, että nämä voitaisiin maa- ja metsätalousministeriön tarkemmin määräämin edellytyksin luovuttaa muihinkin kokoelmiin, oppilaitoksiin tai yksityisille henkilöille. Viimeksi mainitussa tapauksessa kyseen tulisivat yksilöt, joita museot tai muut yleiset kokoelmat eivät tarvitse ja joiden saantiin ei liity luonnonsuojelulain rikkomista ja jotka täytetään eläinten löytäjää varten. Kaupankäyntiä niillä ei tulisi sallia. Rauhoitettujen eläinten hallussapitoa koskevien säännösten valvonnan kannalta on välttämätöntä, että myös näiden eläinten sekä niiden osien ja

johdannaisten tuonti muista maista olisi sallittu vain maa- ja metsätalousministeriön avulla.

16 a §. Pykälän mukaan maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä olisi päättää villieläimistön ja -kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevassa sopimuksessa tarkoitettujen lupien ja todistusten myöntämisestä. Sopimuksessa mainittujen lajien tuontia ja vientiä valvoisivat tulliviranomaiset muun tullivalvonnan yhteydessä. Tarkemmat määräykset lupamenettelystä sekä ohjeet sopimuksen mukaisen tuonnin ja viennin valvonnasta antaisi tarvittaessa maa- ja metsätalousministeriö.

23 §. Pykälään ehdotetaan otettaviksi ehdotetuista muutoksista johtuvat uudet rangaistus-säännökset. Samalla pykälän muitakin säännöksiä ehdotetaan nykyaikaistettaviksi. Rangaistavia tekoja koskevat säännökset jaettaisiin eri kohdiksi. Pykälässä tarkoitettun rikoksen nimi olisi ehdotuksen mukaan *luonnonsuojelurikkomus*.

26 §. Luonnonsuojelulaissa ei ole säännöstä, jonka mukaan asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta. Sellainen valtuutussäännös ehdotetaan sisällytettäväksi lakiin. Säännös voitaisiin sijoittaa 26 §:ään, jossa nykyisin oleva luonnonsuojeluvälvojan vuotuista palkkiota koskeva säännös voitaisiin tarpeettomana jättää pois laista.

2. Voimaantulo

Laki on tarkoitus saattaa voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun eduskunta on hyväksynyt sen. Rauhoitettujen eläinten hallussapidon osalta on tarpeen säätää, että lain 16 §:n säännöksiä ei sovelleta niissä tapauk-

sisissa, joissa eläimet on saatu haltuun ennen kuin ne on luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

luonnonsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 23 päivänä helmikuuta 1923 annetun luonnonsuojelulain (71/23) 16, 23 ja 26 §, näistä 23 § sellaisena kuin se on osittain muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1964 annetulla lailla (708/64), sekä lisätään lakiin uusi 16 a § seuraavasti:

16 §

Kuolleena tavattua eläintä, joka on rauhoitettu 13 tai 14 §:n nojalla, ei saa ottaa haltuun. Sellainen eläin voidaan kuitenkin toimittaa tutkittavaksi kuolinsyyn toteamiseksi.

Jos 1 momentissa tarkoitettua eläimellä on asianmukaisesti käsiteltynä tieteellistä, opetussellista tai keräilyarvoa, saadaan se ottaa talteen toimitettavaksi yliopistolliselle luonnontieteelliselle museolle tai poliisille. Sellainen eläin voidaan luovuttaa myös muihin kuin valtion kokoelmiin sen mukaan kuin maa- ja metsätalousministeriö määrää.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua eläintä taikka sen helposti tunnistettavaa osaa tai johdannaista ei saa tuoda maahan ilman maa- ja metsätalousministeriön lupaa.

16 a §

Villieläimistön ja -kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen (SopS 45/76) liitteessä I—III mainittuihin lajeihin kuuluvien eläinten ja kasvien sekä niiden helposti tunnistettavien osien ja johdannaisten maahantuontia ja maastaviennin varten tarvittavat luvat ja todistukset myöntää maa- ja metsätalousministeriö sopimuksessa mainituilla perusteilla.

Tullilaitoksen tehtävänä on valvoa, että 1 momentissa tarkoitettua maahantuonnissa ja

maastaviennissä noudatetaan siinä mainitun yleissopimuksen määräyksiä.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettujen lupien ja todistusten hakemisessa noudatettavasta menettelystä ja 2 momentissa tarkoitettua valvonnasta.

23 §

Joka

1) rikkoo tässä laissa tarkoitettua rauhoitusmääräystä taikka ostaa tai ottaa vastaan jotakin, mikä on saatu sellaista määräystä rikkomalla;

2) ottaa haltuun, luovuttaa tai tuo maahan eläimen taikka sen helposti tunnistettavan osan tai johdannaisten 16 §:n säännösten vastaisesti;

3) tuo maahan tai vie maasta eläimen tai kasvin taikka sen helposti tunnistettavan osan tai johdannaisten ilman 16 a §:ssä mainitussa yleissopimuksessa tarkoitettua lupaa tai todistusta;

4) rikkoo 3 §:ssä tarkoitettua järjestyssääntöä tai 15 §:ssä tarkoitettua pyydysten käyttämistä koskevaa kieltoa; taikka

5) rikkoo 19 §:ssä tarkoitettua ilmoittelukieltoa tai lupaehtoa,

on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, luonnonsuojelurikkomuksesta sakkoon.

26 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 198 _____.

Tämän lain 16 §:n säännöksiä ei sovelleta, jos sanotussa pykälässä tarkoitettu eläin on saatu laillisesti haltuun ennen lain voimaantuloa.

Helsingissä 26 päivänä marraskuuta 1982

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Taisto Täbkämaa*

Laki

luonnonsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 23 päivänä helmikuuta 1923 annetun luonnonsuojelulain (71/23) 16, 23 ja 26 §, näistä 23 § sellaisena kuin se on osittain muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1964 annetulla lailla (708/64), sekä lisätään lakiin uusi 16 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

16 §.

Älköön kukaan myykö, pitäkö kaupan tai käyttäkö koristeena sellaisien Suomesta tavattavien lintujen nahkoja tai sulkia, jotka tämän lain tai muiden säännösten mukaan ovat aina rauhoitettuja. Tämä kielto koskee myöskin sellaisten lintujen ulkomailta tuotuja nahkoja ja sulkia.

Ehdotus

16 §

Kuolleena tavattua eläintä, joka on rauhoitettu 13 tai 14 §:n nojalla, ei saa ottaa haltuun. Sellainen eläin voidaan kuitenkin toimittaa tutkittavaksi kuolinsyyyn toteamiseksi.

Jos 1 momentissa tarkoitettulla eläimellä on asianmukaisesti käsiteltynä tieteellistä, opetuskäyttöä tai keräilyarvoa, saadaan se ottaa talteen toimitettavaksi yliopistolliselle luonnontieteelliselle museolle tai poliisille. Sellainen eläin voidaan luovuttaa myös muihin kuin valtion kokoelmiin, sen mukaan kuin maa- ja metsätalousministeriö määrää.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua eläintä taikka sen helposti tunnistettavaa osaa tai johdannaista ei saa tuoda maahan ilman maa- ja metsätalousministeriön lupaa.

16 a §

Villieläimistön ja -kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen (SopS 45/76) liitteissä I, II ja III mainittuihin lajeihin kuuluvien eläinten ja kasvien sekä niiden helposti tunnistettavien osien ja johdannaisten maahantuontia ja maastaviennin varten tarvittavat luvat ja todistukset myöntää maa- ja metsätalousministeriö sopimuksessa mainituilla perusteilla.

Tullilaitoksen tehtävänä on valvoa, että 1 momentissa tarkoitettussa maahantuonnissa ja maastaviennistä noudatetaan siinä mainitun yleissopimuksen määräyksiä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

23 §.

Jos joku tekee rangaistavan teon, joka samalla käsittää tähän lakiin sisältyvän tai sen nojalla annetun rauhoitusmääräyksen rikkomisen, on rangaistusta määrättäessä teko katsottava tehdyksi erittäin raskauttavissa olosuhteissa, ellei syytetyn harkita omatta syyttään olleen tietämättömän rauhoituksesta.

Jos joku muuten rikkoo edellä tarkoitettua rauhoitusmääräystä, joka oli tai jonka olisi pitänyt olla hänen tiedossaan, tai 16 §:ssä olevaa säännöstä, rangaistakoon enintään kolmellakymmenellä päiväsakolla. Samalla tavalla rangaistaan sitä, joka ostaa tai vastaanottaa jotakin, jonka hän tiesi tai jonka hänen olisi pitänyt tietää saaduksi sellaista määräystä rikkomalla.

Yksinomaan 3 §:ssä mainittujen järjestys-sääntöjen taikka 15 §:ssä tarkoitettujen pyydysten käyttämistä koskevan kiellon rikkomisesta olkoon rangaistus enintään kymmenen päiväsakkoa.

Joka rikkoo 19 §:ssä olevaa kieltoa, rangaistakoon, jollei siitä muualla ole säädetty ankarampaa rangaistusta, sakolla.

Rikokset, joista tässä pykälässä puhutaan, ovat virallisen syytteen alaiset.

26 §.

Luonnonsuojeluvalvoja saa toimestaan vuotuisen palkkion.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettujen lupien ja todistusten hakemisessa noudatettavasta menettelystä ja 2 momentissa tarkoitettua valvonnasta.

23 §

Joka

1) rikkoo tässä laissa tarkoitettua rauhoitusmääräystä taikka ostaa tai ottaa vastaan jotakin, mikä on saatu sellaista määräystä rikkomalla;

2) ottaa haltuun, luovuttaa tai tuo maahan eläimen taikka sen helposti tunnistettavan osan tai johdannaisen 16 §:n säännösten vastaisesti;

3) tuo maahan tai vie maasta eläimen tai kasvin taikka sen helposti tunnistettavan osan tai johdannaisen ilman 16 a §:ssä mainitussa yleissopimuksessa tarkoitettua lupaa tai todistusta;

4) rikkoo 3 §:ssä tarkoitettua järjestyssääntöä tai 15 §:ssä tarkoitettua pyydysten käyttämistä koskevaa kieltoa; taikka

5) rikkoo 19 §:ssä tarkoitettua ilmoittelukieltoa tai lupaehto,

on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, luonnonsuojelurikkomuksesta sakkoon.

26 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

Tämän lain 16 §:n säännöksiä ei sovelleta, jos sanotussa pykälässä tarkoitettu eläin on saatu laillisesti haltuun ennen lain voimaantuloa.